

IUSNATURALISMUS vs.
IUSPOSITIVISMUS II

Gustav Radbruch (1878 – 1949)

- Profesor trestního práva
- Právní filosof ovlivňují poválečné pojetí práva
- Vlna obnovy přirozeného práva po roce 1945
- Radbruchova formule:
 - „Konflikt mezi spravedlností a právní jistotou patrně lze řešit jen tak, že pozitivní právo, zajišťované předpisy a mocí, má přednost i tehdy, pokud je obsahově nespravedlivé a neúčelné, vyjma toho, jestliže rozpor mezi pozitivním zákonem a spravedlností dosáhne tak nesnesitelné míry, že zákon musí jako nenáležitě právo (unrichtiges Recht) spravedlnosti ustoupit.“

Zákonné bezprávní a nadzákonné právo

- Pozitivismus se svým přesvědčením, že „zákon je zákon“, ve skutečnosti učinil německý stav bezbranný vůči zákonům zločinného obsahu.
- Síla může sloužit jako nátlak „musí“, nikdy nemůže sloužit jako základ pro „může“. Závazky a platnost musí spočívat na hodnotách, které jsou obsaženy v zákonech.
- Ne každý soudce smí zrušit platnost zákona – to je úkol spíše pro vyšší soudy a normotvůrce.
- Případ soudce – soudcovský étos má mířit ke spravedlnosti i za nejvyšší cenu.

Pět minut právní filosofie

- I. Nejsou výjimky – zákon platí, pokud má v obvyklých případech moc na to, aby se prosadil.
- II. Právo je to, co prospívá lidu –jen to, co je právo, slouží lidu.
- III. Právo je vůle ke spravedlnosti.
- IV. Hodnoty práva jsou všeobecný prospěch, právní jistota, spravedlnost.
- V. Existují právní principy, které jsou silnější než každá tvorba práva a zákon, který jim odporuje, je neplatný.

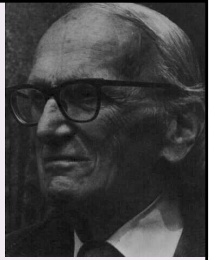
Použití Radbruchovy formule

- Deklarování neplatnosti ex tunc
- Spolkový Ústavní soud:
 - Rozpor pozitivní normy a fundamentálními principy spravedlnosti
 - Rozpor musí být evidentní – dosahovat nesnesitelné míry
 - Neplatnost ex tunc je dána i přes jeho aplikovanost
- Martin Kriele: test pozitivního práva i s pomocí politického systému
 - Principy demokratického ústavního státu

Pozitivněprávní vlna po druhé světové válce

- Positivismus: právo je institucionální fakt bez ohledu na svůj obsah.
- Východiska: teorie Johna Austina a Hanse Kelsena.
- Výrazně ovlivněno týmiž zážitky jako přirozenoprávní uvažování.

H.L.A.Hart (1907 – 1992)

- Analytický právní pozitivismus.
- Právo je systém pravidel, která jsou identifikovatelná odkazem na rozlišovací pravidlo.
- Co „Královna v Parlamentu“ vydá, je zákon.

Hartova reflexe výhrad iusnaturalismu (1958)

- Jurisprudence je nejistá – je potřeba strhnout masku tajemství z její tváře.
- Musíme rozpoznat něco skrytého právním positivismem – průnik mezi právem a morálkou.
- Bentham a Austin:
 - Nikdy nepopřeli, že právo bylo ovlivněno morálními názory.
 - Nikdy neodmítli, že by morální principy mohly být vneseny do práva a soudy rozhodovat podle toho, co považují za správné nebo nejlepší.
 - Nikdy výslovně nepřipustili, že zákon bez výslovného stanovení přestává platit, je-li v rozporu s morálkou. **Zákony i pokud jsou morálně odporné, jsou stále zákony.**
- Musíme zkoumat, zda systém pravidel, který nesplní určitý minimální standard morálky, je právním systémem. To se netýká jednotlivého pravidla.
- Rekce na Radbruch: pouze retroaktivní zákony mohou vést k nestrannosti.

Minimální přirozenoprávní obsah práva

- Přirozené i pozitivní právo společně vyrůstají ze stejného základu
- Důvody minimálního společného obsahu (např.):
 - Lidská zranitelnost
 - Omezenost zdrojů
- Je přijatelné, aby pachatelé válečných zločinů byli uznáni vinnými, protože dodržovali zákony, které porušují přirozené právo a jsou tudíž neplatné?
- Odmítá testovat pozitivní právo na základě mravních hledisek **ALE** vnímá problém nemorálnosti práva
- Popření platnosti práva díky jinému pozitivnímu právu – popření zákazu retroaktivity.

Hartova reakce na Kelsena (1961)

- Příklad morální kritiky práva
- Kelsen: faktický konflikt, nikoli normativní
 - podstatná je otázka normativity nikoli fakticity
- Hart: normy se nevylučují, pouze jsou opačné